

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.34 (3346) ●

● ЧАЦВЕР, 5 ВЕРАСНЯ, 2013

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Прыцягненне па роднасці
Мастак Вячка Целеш падараваў Бацькаўшчыне шэраг карцін — сваіх і сяброў па творчай суполцы “Маю гонар” **Стар. 2**

У дарогу — з верай і роварам
Падарожнік з Украіны Антон Бандарэнка сваю чарговую вандроўку прысвяціў 1025-годдзю хрышчэння Русі **Стар. 4**

Тэрыторыя дабрыні і чысціні
Аквапарк у вёсцы, які стварыў мясцовы пенсіянер, выклікае захапленне нават у замежных грамадзян **Стар. 4**

МАСТЫ СЯБРОЎСТВА

Сустрэцца, песнямі сагрэцца...

Суполка суайчыннікаў з Нарвы гасцявала ў Мінску і ўжо рыхтуецца прымаць у сябе эстонцаў з Беларусі

Іван Ждановіч

Любіць на адлегласці — цяжка. Таму і хочацца беларусам, жывучы ўдалечыні ад Бацькаўшчыны, падтрымліваць з ёй сувязі. Якім чынам? Стасункі могуць быць у розных фарматах. То можа каму прыдасца і досвед суполкі “Сябры” з Нарвы? Пра тое і пойдзе гаворка.

Утульная актавая зала Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур, што на Чычэрына, 11. Публіка займае месцы, рыхтуюцца артысты. На першым радзе ў прыгожых строях госці: адна з актывістак нарвскага беларускага таварыства “Сябры” з Эстоніі Людміла

Аннус і яе папличнікі. Людміла яшчэ ў маі казала пра жаданне мець стасункі з эстонцамі з Беларусі, і бліжэй да творчай сустрэчы-канцэрта рупілася, каб і ў “Голасе Радзімы” пра адметны праект расказалі. Яно таго варта. Яшчэ ўвесну прэзідэнт Асацыяцыі беларусаў Эстоніі Ніна Савінава і старшыня Эстонскага культурна-асветніцкага аб’яднання “Ластаўка” Олівер Манглус падпісалі ў Мінску дамову аб супрацоўніцтве. Абодва бакі — як беларусы Эстоніі, так і эстонцы Беларусі — зацікаўлены ў наладжванні рознабаковых кантактаў.

Каб даехаць у Мінск, “Сябры” арандавалі аўто-

бус. Візіт стаў магчымым дзякуючы намаганням прадстаўнікоў беларускай і эстонскай дыяспар, падтрымцы Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур і Беларускага таварыства па сувязях з суайчыннікамі за мяжой “Радзіма”. Вітаючы гасцей на сцэне, дырэктар РЦНК Міхаіл Рыбакоў падкрэсліў: эстонцы ў Беларусі, як і беларусы ў Эстоніі, любяць і цэняць абедзве радзімы: Эстонію і Беларусь. Таму і жадаюць будаваць масты сяброўства, паразумення паміж краінамі, каб збліжацца духоўна, лепш разумець адзін другога. Так і нарадзіўся сумесны праект пад назвай “Я хацеў

ІВАН ЖДАНОВІЧ

У рэпертуары творчага гурта суполкі “Сябры” з Нарвы ёсць і беларускія, і эстонскія песні

бы быць дома”, мэта якога — папулярызацыя нацыянальных культур. А “народнымі дыпламатамі” ў ім ахвотна пагадзіліся быць нацыянальныя супольнасці ў Эстоніі і Беларусі.

Як абмяняліся цёплымі прамовамі ды сувенірамі Олівер Манглус і Людміла Аннус, надыйшла пара сагрэць душы песнямі. Вядучая, сама ўкраінка, запрасіла на сцэну гурт беларускай песні суполкі “Сябры”. Мас-тацкі кіраўнік у ім Ларыса Ждановіч, на акардэоне грае Фелікс Пярсіцкі. І як

заспявалі землякі, то адразу ўзялі ў палон усю залу. Ужо і не ведаю, чаго ў іх манеры выканальніцкай больш, але народная напеўнасць, шчырасць ды плюс “настальгічная” танальнасць слеваў узрушаюць эмоцыі. А словы! “Беларусь — імя святое! Наша любая Бялая Русь! Беларусь — слова ўсім дарагое. Мы ўсе дзеці твае, Беларусь!” — гэты верш, дарэчы, я пабачыў і як эпіграф у прыгожым буклеце, выдадзеным суполкай да 10-х угодкаў. Сёлета таварыству, якім кіруе цяпер

Васіль Ждановіч, 14 гадоў. Госці яшчэ гожа праспявалі “пра вёсачку” (бо многія і самі з вясковымі каранямі) ды “Аксамітны летні вечар” і пад апладысменты саступілі месца эстонцам.

Праўда, то былі не проста эстонцы, а цэлы сямейны эстонска-беларускі фальклорны гурт “Ваакс” з Клічаўскага раёна Магілёўшчыны, кіраўнікі якога прылічваюць сябе да Культурна-асветніцкага грамадскага аб’яднання “Эстонская абшчына “Ластаўка”. → **Стар. 2**

ПАДЗЕЯ

Славісты збіраліся ў Мінску

Нататкі з мінскага з’езда: пра вялікую міжнародную грамаду навукоўцаў, якія вывучаюць гісторыю і культуру славянскіх краін, і двух яе годных прадстаўнікоў — Арнольда Макміліна і Рыгора Піўтарака

Адам Мальдзіс

Буйной, прэстыжнай, доўгачаканай падзеяй для Беларусі стаў XV Міжнародны з’езд славістаў, ён цэлы тыдзень працаваў у Мінску і нядаўна закончыўся. Раней наша краіна падобных форумаў увогуле не прымала. У статуце Міжнароднага камітэта славістаў з’езд вызначаны як самая значная і важкая падзея ў гэтай аўтарытэтай навуковай арганізацыі.

Праходзіць з’езд раз у пяць гадоў і заўсёды — у сталіцы іншай славянскай краіны. Першы

адбыўся ў 1929 годзе ў Празе з удзелам толькі аднаго беларуса, мовазнаўца Пятра Бузюка, першы пасляваенны — у Маскве, дзе беларусаў было ўжо многа. А там пайшло нібыта па чарзе, ды па даволі неакрэсленай схеме. У Польшчы ён адбыўся двойчы — у Варшаве і Кракаве. Беларусы суцяшаліся хіба тым, што Кракаў жа таксама быў польскай сталіцай, дзе панавала наша зямлячка, заснавальніца дынастыі Ягелонаў... Яшчэ ў савецкі час прайшоў з’езд у Кіеве, потым — у краінах, якія ўзніклі на тэрыторыі Югаславіі.

У зале пасяджэнняў перапынак

А да Мінска чарга ўсё не даходзіла!

І атрымлівалася: мы, беларускія навукоўцы, нібы не былі

вартыя таго — недаацэньваліся... Амаль два дзесяцігоддзі быў я членам Беларускага камітэта славістаў, і мы з калегамі ўспрымалі гэта балюча, як ігнараванне Беларусі.

І вось нарэшце — здзейснілася! Наш Прэзідэнт звярнуўся да дэлегатаў з цёплым прывітаннем. Госці мелі магчымасць не толькі плённа папрацаваць, але і паездзіць па Беларусі, пабачыць, што ў нас ёсць багатая культурная спадчына.

Хто такія славісты?

Помніцца, беларусы-ўдзельнікі X з’езда (1988) у Браціславе,

сталіцы толькі што народжанай Славакіі, вярталіся дамоў. Занялі добрых паўвагона, а памежнікі-ўкраінцы ніяк не маглі зразумець: хто ж такія славісты? Патлумачу і тут: гэта навукоўцы з усяго свету, якія вывучаюць гісторыю і культуру славянскіх краін. Увогуле ж Браціслаўскі з’езд быў трэцім у маім жыцці.

Да форуму асобнай брашурай выйшаў мой даклад “Француск Скарына як прыхільнік збліжэння і ўзаемаразумення краін і народаў”: юбілей Вялікага Палачаніна павінен быў святкавацца праз два гады. → **Стар. 3**

Масты сяброўства

Сустрэцца, песнямі сагрэцца...

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Гурт “Ваакс”, лічы, жывы сімвал духоўнай і крэўнай роднасці эстонцаў і беларусаў! Бо кіраўнік гурта Уладзімір Ваакс — эстонец па крыві, а салістка, жонка ягоная Алена — беларуска. Старэйшы сын Арцём, як і бацька, скрыпач, навуцаецца ў Магілёўскім музикаледжы, стыпендыят Спецфонду Прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі. І Георгій Ваакс у 10 гадоў таксама на сцэне. Уладзімір спрабаваў сказаць пра тое, як — праз Казахстан — бацька ягоны і сам ён апынуўся ў Беларусі, аднак, расхваляваўшыся, даручыў вясці рэй жонцы. “Па-рознаму складваюцца лёсы людзей, — заўважыла Алена Міхайлаўна, — аднак вельмі важна, каб мы не забываліся, адкуль родам. Таму вельмі спрыяе і народнае мастацтва”. Яна нагадала, што гурт “Ваакс” — гэта “жывая галінка” ад заслужанага аматарскага калектыву Беларусі, ансамбля народнай песні і музыкі “Жытніца”. “Ваакс” здзівіў усіх тым, што спачатку артысты ў эстонскіх строях выконвалі эстонскія песні і найгрышы, а потым, пераапрунуўшыся, яны ж паўсталі перад глядачамі ўжо як ядро гурта “Жытніца”, які жыве ў плыні беларускага фальклору ўжо больш за 20 гадоў.

Ну і “Сябры” былі на вышыні: частку праграмы спявалі па-эстонску! У тым ліку і забавныя дзіцячыя песні. Можна шчыра парадавацца, што нашы землякі з Нарвы і свае скарбы духоўныя любяць, і

Эстонска-беларускі гурт “Ваакс” з Клічаўскага раёна Магілёўшчыны — “жывая галінка” ад гурта “Жытніца”

чужыя — паважаюць. А ў гурце, аказваецца, таксама ёсць эстонска-беларуская сямейная пара: акардэаніст-эстонец Фелікс Пярсіцкі ды таленавітая спявачка і вышывальніца Ганна. Яшчэ ў гурце, дадам, спяваюць Людміла Аннус, Віктар Байкачоў, Ларыса Ждановіч, Ніна Камп, Любоў Мазанова.

Сустрэча-канцэрт толькі распачынала “праграму візіту” “Сяброў” у Беларусь. “Пасля Олівера арганізаваў чаюванне, мы змаглі ўсе перазнаёміцца, завязаліся творчыя кантакты, найперш з Георгіем і Аленай, чыя творчасць нам вельмі даспадобы, — напісала днямі ў рэдакцыю Людміла Аннус. — Сябры наладзілі нам экскурсію па Мінску, мы любаваліся сталіцай з агляднай пляцоўкі Нацыянальнай бібліятэкі.

Усе, наведваючы крамы, засталіся вельмі задаволеныя як якасцю, так і коштамі беларускай касметыкі, трыкатажу, бялізны. А ў нядзелю ў этнакомплексе “Дудуткі” мы самі ахвотна дапамагалі ў працы кавалю ды хлебапёку, частаваліся выдатнай самагонкай з незвычайнай закускай: мёд з салёным агурком. Думаю, калі эстонская дэлегацыя прыедзе да нас у Нарву, а тое будзе 12 кастрычніка, то мы таксама, як кажуць, у даўгу не застанемся”.

Кантакты беларускай дыяспары ў Эстоніі і эстонскай у Беларусі будуць пашырацца, упэўнены дырэктар РЦНК Міхаіл Рыбакоў. На тое скіравана і пагадненне аб супрацоўніцтве паміж Асацыяцыяй беларусаў Эстоніі, таварыствам “Радзіма”, суполкай “Ластаўка” і

РЦНК. У Таліне прайшоў круглы стол “Умацаванне сяброўскіх сувязяў паміж краінамі Балтыі і Рэспублікай Беларусь” з удзелам грамадскасці і парламентарыяў абедзвюх краін. З удзелам эстонцаў у Беларусі і беларусаў Эстоніі прайшла добрачынная акцыя: збор падарункаў і канцэрт для малазабяспечаных сем’яў “Падары ўсмешку дзецям”. Цяпер актывісты дыяспар дапамагаюць турыстам з Беларусі бываць у Эстоніі і наадварот.

Візітам “Сяброў” ў Мінск пачаліся творчыя кантакты між гуртамі, калектывы дыяспар будуць “абменна” ўдзельнічаць у святах, фестывалях у Беларусі, Эстоніі. База для кантактаў салідная: у Эстоніі жыве ад 17 да 21 тысячы беларусаў, у Беларусі — больш за 400 эстонцаў.

ТАЛЕНТЫ

Прыцягненне па роднасці

Мастак Вячка Целеш падараваў Бацькаўшчыне шэраг карцін — сваіх і сяброў па творчай суполцы “Маю гонар”

Лявон Сцяпаню

Адметная выстава адкрылася ў Інстытуце культуры Беларусі, калі ў Мінску праходзіў VI з’езд беларусаў свету. Мастакоў з Францыі, Латвіі, Літвы, Украіны, Бельгіі гасцінна сустракалі гаспадары ўстановаў на чале з Алай Сташкевіч, начальніцай аднаго з аддзелаў. Аб’яднаная мастацкая выстава “Беларусы ў свеце” склалася як з экспанатаў, што знаходзяцца ў фондах Нацыянальнага гістарычнага музея, так і з палотнаў членаў суполкі мастакоў-беларусаў Балтыі “Маю гонар”. Старшыня творчага аб’яднання — мастак і грамадскі дзеяч Вячка (Вячаслаў Міхайлавіч) Целеш, кавалер Ордэна Трэх Зорак, найвышэйшай узнагароды Латвіі. А родам ён з пасёлка Краснасельскі Ваўкавыскага раёна: там стаіць яшчэ бацькоўская хата, жывуць яго сястра і брат. Мастак штогод з сякай бывае ў Беларусі, ладзіліся яго выставы ў Ваўкавыскім музеі, у Гродне, Мінску.

У розныя гады Вячка Целеш перадаў з Латвіі ў падарунак Бацькаўшчыне 16 акварэльных, графічных і жывапісных карцін

Навуковец Ала Сташкевіч і мастак, грамадскі дзеяч з Рыгі Вячка Целеш

мастакоў беларускай дыяспары, свае палотны “Францыз Скарына ў Рызе”, “Князь Вячка”, “Сосны ў ячменным полі” ды іншыя.

Наведвальнікі выставы і цяпер могуць пабачыць тыя творы. На вернісажы рэй вёў прафесар, доктар філалагічных навук Адам Мальдзіс, які раскажаў пра значны ўнёсак беларускіх мастакоў з розных краін у скарбонку айчынай культуры. Вячка Целеш, расчудлены цёплым прыёмам, казаў: “Нам, мастакам-беларусам, замежка, вельмі патрэбны выставы ў Беларусі. Вядома ж, мы экспануемся ў Латвіі ды іншых краінах, але тут мы — усёроўна больш родныя”.

Пра тое, што Беларусь, родная зямля застаецца крыніцай натхнення для творчых людзей у замежжы, гаварылі старшыня таварыства “Беларусь—Бельгія” Тамара Антановіч, член Саюза мастакоў Украіны, майстар дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і ювелір Пётр Якубук з Ялты, мастачка з Ліёна (Францыя) Вольга Дзёмкіна і іншыя. Госці Інстытута беларускай культуры з цікавасцю разглядалі калекцыі фотаздымкаў, рукапісаў, памятных знакаў, твораў выяўленчага мастацтва вядомых беларусаў з розных краін. Як трапілі яны ў Беларусь? У свой час большасць з экспанатаў былі

перададзены іх уладальнікамі ў дар Нацыянальнаму навукова-асветніцкаму цэнтру імя Ф.Скарыны, пасля трапілі ў фонды Нацыянальнага гістарычнага музея. Прафесар Адам Мальдзіс раскажаў цікавыя гісторыі пра асобныя экспанаты, і сам падараваў музею медаль, якім быў уганараваны пад час працы Шостага з’езду беларусаў свету. А стваральнікам сайта Музея братоў Луцкевічаў, які будзе адноўлены ў Вільні, Адам Восіпавіч падараваў відэафільм “Паясы вялікага князя Вітаўта”. Намеснік дырэктара Нацыянальнага гістарычнага музея Аляксандр Храмы лічыць, што выстава “Беларусы ў свеце” атрымалася цікавая, адметная — гэта важны крок у адраджэнні ранейшага музея “Беларусы свету”.

На імпрэзе Вячка Целеш, які “быў і ёсць беларусам з першых дзён свайго жыцця”, гаварыў пра творчасць сваю і сяброў, першае ў Латвіі беларускае таварыства “Світанак”, дзейнасць беларускай школы ў Рызе, адкрыццю якой шмат паспрыяў. Дарэчы, 25 верасня земляку спаўняецца 75 гадоў. То жадаем вам доўгіх гадоў жыцця і новых творчых поспехаў, спадар Вячка!

З НАГОДЫ

Развагі над скарбамі бацькоў

У Гістарычным музеі працуе выстава “Выратаваныя каштоўнасці”

Скарбы са сваёй калекцыі прывёз у Мінск філіял Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея, праект падтрымала Міністэрства культуры: ёсць праграма “Культура не ведае правінцы”. Мэта праекта — паказаць унікальныя калекцыі абласных і раённых музеяў краіны. А паколькі калекцыя з горада, які раней называлі “заходнімі варотамі Савецкага Саюза”, незвычайная, то і пытанні паўстаюць: што там за каштоўнасці, хто іх ратаваў і ад каго?

Не сакрэт: ва ўсе часы ёсць “дрэнныя хлопцы”, кантрабандысты, якія спрабуюць перавезці нешта праз дзяржмяжу з парушэннем законаў. Не выключэнне і Беларусь: ад нас ці праз нас таксама спрабавалі вывезці нешта “культурнае”, але вельмі “некультурна”. Мытнікі — прафесіяналы сваёй справы, яны знаходзяць і канфіскуюць кантрабанду. І культурныя каштоўнасці перадаюцца ў музеі. Адна з буйных такіх калекцый з “культурных канфіскацый” сабралася ў Брэсце.

На выставе больш за 300 помнікаў гісторыі і культуры: твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, якім пашанцавала не знікнуць назаўжды недзе ў замежжы, а заняць месца ў экспазіцыйнай зале. На адкрыцці выставы, аднак, не толькі гаварылі добрыя словы ў адрас супрацоўнікаў Дзяржаўнага мытнага камітэта, якія ратуюць каштоўнасці ад вывазу за мяжу. Дзякавалі і тым, хто ідзе на кантакт з імі, разумеючы: важна пільна зберагаць тое, што маем. А яшчэ кінулася ў вочы: экспануюцца на выставе творы краін Усходу і Захаду, рыжскі хрусталь, сярэдняазіяцкі посуд, кітайскія дэкаратыўныя накладкі, рускі іканапіс... Гэта усё, безумоўна, рэчы каштоўныя. Але, на жаль, большасць з экспанатаў да Беларусі маюць ускоснае дачыненне, а то і ніякага. Вось дылема: з аднаго боку — наша, з другога — створана на іншай тэрыторыі. Дык тады чыё?

Але, разважаючы над няпростым пытаннем, я здадаў: а колькі ж беларускіх каштоўнасцяў знаходзіцца цяпер за мяжой! Карціны, кнігі, цэлыя калекцыі манет, фарфору ды іншыя культурныя скарбы. Колькі ўсяго — ніхто дакладна не ведае. Падумалася: вось бы аб’яднаць намаганні ды наладзіць абмен каштоўнасцямі з іншымі дзяржавамі! Каб і ім было добра, і да нас вярталася беларуская гістарычна-культурная спадчына. Бо, калі казаць па шчырасці, культурная каштоўнасць будзе цалкам выратаваная не тады, калі яна трапляе ў музеі ці сховы нейкай іншай дзяржавы. Яна, падаецца мне, найлепш выканае сваю высюкую місію тады, калі вернецца на радзіму таго, хто яе стварыў.

Іван Бяляцкі, супрацоўнік Інстытута культуры Беларусі

ПАДЗЕЯ

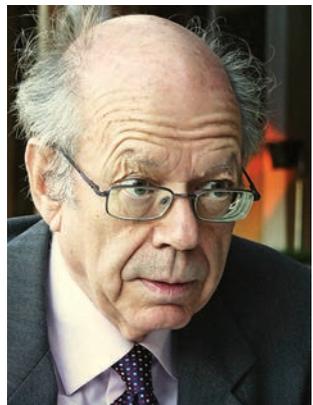
Славісты збіраліся ў Мінску

(Заканчэнне.

Пачатак на стар. 1)

А да Браціславы былі Кіеў і Сафія. Кіеўскі форум амаль не застаўся ў памяці як навуковая падзея, бо Уладзімір Караткевіч, чья жонка Валянціна таксама была дэлегаткай, безупынна вадзіў нас па горадзе сваёй студэнцкай маладосці ды захоплена паказваў шматлікія “дзівосы”. І мне цікава было спазнаць, як усё гэта адвобразілася ў яго аповесці “Лісце каштанаў”. Што ж, не выпадкова наш вялікі зямляк цяпер стаіць у Кіеве ўжо ў бронзе... Затое ў сафійскім з’ездзе 1983 года давялося прыняць самы чынны ўдзел: уперадзе праглядалася 500-годдзе з часу нараджэння беларускага першадрукара, і трэба было надаць юбілею міжнародны статус. Мы змагаліся за тое, каб уключыць выданне скарынаўскага перакладу Бібліі ў наш энцыклапедычны план. І з садзеяннем расійскіх калег гэта нам удалося.

У XI і наступных з’ездах асабіста не ўдзельнічаў: не ставала часу, ды і пара было саступаць месца маладзейшым. Праўда, да кракаўскага форуму (1993) выдаў брашурадклад “Беларуская куль-

Арнольд Макмілін

тура барока як пасрэдняца паміж заходнеславянскім і ўсходнеславянскім светам”. А перад наступнымі славістычнымі сустрэчамі я загадваў кіраўнікам беларускіх дэлегацый артыкулы для “Голасу Радзімы”.

Пра што гаварылі на з’ездзе?

У Мінск ажно з 35 краін прыехала каля 600 удзельнікаў. Чуваліся самыя розныя мовы, але рабочымі з іх лічыліся толькі ўсе славянскія — аказвалася, што ўсе іх больш або менш разумеюць, а таксама англійская, нямецкая і французская. Як заўсёды, натоўп стаяў каля выставы славістычных выданняў, што выйшлі ў свеце пасля папярэдняга з’езда: па традыцыі яны засталіся ў падарунак Мінску. Пе-

На Міжнародны з’езд славістаў у Мінск сабраліся навукоўцы з 35 краін

раказаць тэматыку з’езда — справа непасильная. Скажу толькі, што надзіва многа было лінгвістычных дакладаў, прыстойна прысутнічалі літаратуразнаўства, гісторыя, фальклорыстыка, па-дзелавому згадваліся хуткія 500-годдзе беларускага кнігадрукавання і 200-годдзе з дня нараджэння Тараса Шаўчэнкі. Гучалі правільныя з майго пункту гледжання прапановы: матэрыялы выдаваць не перад з’ездамі, а пасля, калі канчаткова акрэсліцца думкі, увесці конкурс сярод прэтэндэнтаў, каб кіравацца не толькі квотай на краіну. Карацей, аптымізаваць праграму і рэгламент.

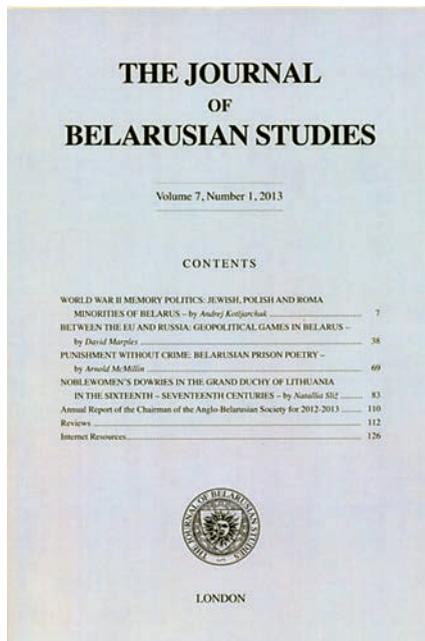
У перапынках я ўважліва ўглядаўся ў твары ўдзельнікаў. Пераважала незнаёмая мне моладзь, і гэта добра. Але часта сустракаліся і старыя сябры, паплечнікі па Міжнароднай асацыяцыі беларусістаў, якая лічыла і лічыць сябе часткай славістычнага руху. Не маючы магчымасці расказаць пра ўсіх вартых таго калег, кратка спынюся на дзвюх ці не самых пладавітых постацях, калі меркаваць па колькасці ды якасці іх беларусазнаўчых кніг.

Ён адкрыў Англіі беларускую літаратуру

Дакладней і справядлівей будзе ўсё ж сказаць, што зрабіў гэта не адзін Арнольд Барат Макмілін, а паралельна з паэтэсай і

нястомнай перакладчыцай Верай Рыч, якой няма ў жывых. Разам яны падаравалі англійскаму чытачу паэму “Тарас на Парнасе”.

Прафесар Макмілін, шатландзец па паходжанні, дамовіўся пра сустрэчу са мной электронным пасланнем з Лондана за тыдзень да з’езда: 23 жніўня а 13 гадзіне ля кафэ “Бярозка”. А пасяджэнні ж меліся адбывацца не-

падалёку, у Беларускім дзяржаўным лінгвістычным універсітэце. Адтуль у абед і спышаліся да плошчы Перамогі ўдзельнікі з візітоўкамі-бэджамамі на грудзях.

Да кафэ дакладна ў прызначаны час прафесара Макміліна прывёў Навум Гальпяровіч: госць толькі што выступаў у яго студыі перад радыёслухачамі замежжа. Выбраўшы месца ў зале, мы пачалі з успамінаў. Упершыню мы

сустрэліся ў мяне дома 30 гадоў таму з гакам — напярэдадні майго першага працяглага падарожжа ў Лондан па камандзіроўцы ЮНЕСКА. Тады я ўручыў гасцю нумар “Польмя” з рэцэнзіяй, дзе гаварылася пра яго манаграфію “Гісторыя беларускай літаратуры ад яе вытокаў да сённяшняга дня” (1977). Гэта было, дарэчы, першае сур’ёзнае англамоўнае даследаванне нашага пісьменства. Станоўчы водгук, нетыповы для таго часу, напісалі, не раз удакладняючы тэкст, акадэмік Іван Навуменка, доктар філалагічных навук Міхась Мушынікі і я трэці, адносна маладзён тады, але затое ініцыятар таго рэцэнзавання. Калега ўспрыняў публікацыю з удзячнасцю, хаця і быў здзіўлены часткай “сацрэалістычнай” тэрміналогіі. Збліжэнне пазіцый, узаемаразуменне ішло паволі.

А праз год я ўжо слухаў лекцыю Арнольда Макміліна пра нашу літаратуру ў Лондане, у Беларускай бібліятэцы імя Францішка Скарыны. Штомесячна выступаў ён там як адзін з кіраўнікоў Англа-беларускага таварыства, заснаванага ў 1954 годзе. З таго часу мы сустракаліся даволі часта: на з’ездах славістаў ды кангрэсах беларусістаў, у час прыездаў прафесара Макміліна ў БДУ ды на яго лонданскай кватэры (жонка ў майго калегі — родам

з Беларусі). І, як правіла, уручалі адзін аднаму па кнізе, пераважна сваёй. Іх у прафесара ўжо каля двух дзясяткаў. Найбольш — па сучаснай беларускай

Рыгор Піўтарак

літаратуры. Некаторыя з іх перакладзены ў Мінску.

На гэты раз я працягнуў гасцю салідны том Анталогіі старажытнай беларускай літаратуры, складзенай маім вучнем, цяпер доктарам навук Іванам Саверчанкам. А ў адказ атрымаў першы нумар адноўленага навуковага кварталніка “The Journal of Belarusian Studies” (“Часопіс беларускіх даследаванняў”). Выдаюць яго ад імя Англа-беларускага таварыства Джым Дынглі ды Арнольд Макмілін, у рэдакцыю ўваходзяць вучоныя розных краін, а сродкі шукае ў ЗША Яраслаў Крывой. Паралельна з англійскім, расказаў калега, будзе яшчэ выходзіць і беларускі варыянт.

На развітанне дамаўляемся: варта наладзіць супрацоўніцтва паміж рэдакцыяй “Часопіса” і “Веснікам” Інстытута культуры Беларусі, дзе я цяпер працую. Для па-

чатку я паабяцаў даслаць у Лондан новы варыянт артыкула мастака Эдуарда Агуновіча, які аргументавана даказвае, што аўтарам “Слова пра паход Ігаравы” мог быць толькі Кірыла Тураўскі.

Ён даў украінцам падручнікі па беларускай мове

З Рыгорам Піўтаракам у з’ездаўскія дні я сустракаўся два разы. І ў абодвух выпадках ён бадзёра некуды спышаўся, акружаны чарадой вучняў і супрацоўнікаў свайго Інстытута мовазнаўства імя А. А. Пацябні Нацыянальнай акадэміі навук Украіны. “Эскорт” спыняўся, цярдліва і зацікаўлена слухаў, што гаворыць вядучы. А ён цешыўся з нашай сустрэчы! Згадваў, як мы яшчэ ў 1991-м разам пачыналі ствараць Міжнародную асацыяцыю беларусістаў. Рыгор Піўтарак тады пагадзіўся, каб яго выбралі прэзідэнтам яе ўкраінскага нацыянальнага адгалінавання, трэцяга па велічыні пасля рускага і польскага. А праз год ён стаў прафесарам, праз чатыры атрымаў Прэмію Імя Івана Франка, праз два быў выбраны членам-карэспандэнтам НАН Украіны, а ў 2009-м — акадэмікам. Атрымаў прэстыжную Прэмію прэзідэнтаў акадэміі навук Беларусі, Малдовы і Украіны.

Рыгор Піўтарак па-беларуску гаворыць без акцэнта. Хоць сам украінец: нарадзіўся ў 1935 годзе на хутары Карытнішча на Чарнігаўшчыне (цяпер Сумская вобласць). Ён цесна звязаны з беларускай дыяспарай ва Украіне — выдаў для яе, а таксама для карэнных украінцаў падручнік і слоўнік, чытае курс беларускай мовы ў Кіеўскім універсітэце. А раней на кангрэсах беларусістаў прыязджаў ён у Мінск з жонкай Лідзіяй Карней, даследчыцай украінска-беларускіх музычных сувязей.

На развітанне ўкраінскі калега падарыў для бібліятэкі Інстытута культуры Беларусі біябібліяграфічную кніжку “Рыгор Пятровіч Піўтарак”, выдадзеную ў 2010-м да яго 75-годдзя. Адтуль узяты і здымак славіста, які змешчаны ў гэтым тэксце.

Здымкаў, міні-артыкулаў пра сяброў беларускай культуры, якія ўдзельнічалі ў мінскім з’ездзе, магло б быць некалькі дзясяткаў. Вялікая грамада маіх калег працуе на карысць паразумення паміж рознымі народамі!

ВАНДРОЎКІ

У дарогу — з верай і роварам

Падарожнік з Украіны Антон Бандарэнка сваю чарговую вандроўку прысвяціў 1025-годдзю хрышчэння Русі

Іван Ждановіч

Сёмага жніўня Антону споўнілася 33: узрост Хрыста... На жыццёвым шляху апантанага вандроўніка з Запарожжа, гісторыка па адукацыі, ужо тысячы кіламетраў дарог у розных рэгіёнах Украіны і ў замежжы. Можна пачытаць пра тое на ягоным сайце. Дасягненні ўнесены ў Кнігу рэкордаў Украіны, ён знаёмы з вядомым падарожнікам Фёдарам Конохавым, а летас і гасцяваў у яго (пісаў у блогу) і таксама вядзе падзвіжніцкае жыццё.

Праект “Святая Русь” Антон Бандарэнка называе і велапрабегам, і велапаломніцтвам. Ёсць і назва: праваслаўнае місіянерскае падарожжа. Маршрут, больш за 5 тысяч кіламетраў, праходзіць па Украіне, Беларусі, Расіі, Антон з сябрамі стартаваў 27 ліпеня з Кіева, але яны былі з ім толькі да беларускай мяжы. У Кіеве ж будзе і фініш у канцы верасня. Скарыстоўваючы магчымасці інтэрнэта, вандроўнік размяшчае ў сацсетках здымкі з месцаў, дзе пабываў, вядзе блог. Дзякуючы той інфармацыі мы і

сустрэліся ў Мінску: я пазваніў на беларускі яго нумар, ён адклікнуўся — і праз паўгадзіны мы рабілі здымкі ля Плошчы Перамогі. Антон прыпаркаваў ровар пры магазіне “Каравай”, і мы размаўлялі ўжо з кавай. Трэцім на сустрэчы быў аматар вандровак з Украіны, былы капітан дальняга плавання Пётр Рабко. О, мы прагаварылі б, пэўна, пару дзён! Але і нас клікалі справы, і Антона дарога.

Як і ўсе вандроўнікі, Антон на дзіва кантактны. З жывым поглядам на жыццё. “А дзе б гэта паспрабаваць дранікаў?” — уставіў рэпліку, расказваючы пра мінскія ўражанні. Расказваў, шмат цікавага пабачыў на Беларусі: пабываў ужо ў Пінску, Тураве, Століне, Давыд-Гарадку і іншых гарадах і вёсках. Наперадзе былі Хатынь, Слуцк, Полацк... Хваліў нашы дарогі, якія “проста ўзлітныя палосы”, гасціных палешукоў. Пра тое можна пачытаць старонку ў блогу пад назвай “Пра Пінск, Тураў, “растучы” з зямлі крыж і гасціннасць палешукоў”.

Ён спавядае духоўныя каштоўнасці праваслаўя, здаровы лад

Вандроўнік Антон Бандарэнка ў сонечным Мінску, на Плошчы Перамогі

жыцця, задумаў з сябрамі вялікую кнігу пра падарожнікаў-украінцаў цяперашніх і мінулых часоў. З цікавасцю слухаў пра тое, што мы ў 1996-м з маёй цяперашняй жонкай-украінкай Валянцінай пешшу абышлі Беларусь па перыметры: чагыры месяцы, 2810 кіламетраў. Такое, пэўна, ніхто ў свеце раней не рабіў. Антон згадвае пра той факт і ў сваім блогу, але яму падалося, што вандравалі мы пару гадоў таму. Ва ўсялякім разе, і ў беларусаў ёсць рэальная магчымасць засвяціцца

ва ўкраінскай Кнізе рэкордаў!

На вялікім палотнішчы з гербамі старажытных гарадоў па маршруце “Святая Русь” я напісаў пажаданне вандроўніку, акрыленаму верай і сустрэчамі з людзьмі: “Добрых дарог, верных сяброў, высокіх думак!”. А наўздагон, калі Антон Бандарэнка ўжо вандруе па расійскіх дарогах, наведвае праваслаўныя святыні Яраслаўля, Суздаля, Растова, Уладзіміра, Мурама, Рязані і Курска, хачу дадаць: “І Бог табе ў дапамогу, светлы чалавек!”

Па сцежках мінулага

Пятро Арэшка

Больш даведацца пра даўніну можна ў мінскай летняй школе

На абноўленым сайце Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны прыцягнула ўвагу абвестка: “У межах кампаніі “Будзьма беларусамі!” адбудуцца чарговыя заняткі летняй гістарычнай школы з Алегам Трусавым “Гісторыя на вакацыях”. Уваход вольны. Пачатак а 18-й гадзіне. Прыходзьце на вул. Румянцава, 13”. “І што: няўжо і летам у вас ёсць слухачы?” — пацікавіўся ў вядомага археолага Алега Трусава, які ўзначальвае Таварыства. Ён усміхнуўся: “Прыходзьце самі, паглядзіце”.

Гісторыяй на вакацыях цікавяцца людзі розных узростаў: школьнікі, студэнты, пенсіянеры. Заняткі праходзяць у памяшканні ТБМ за вялікім сталом, на экран дэманструюцца слайды і відэафільмы. Атмасфера сяброўская: клуб па інтарэсах. Абмен інфармацыяй ідзе ў форме пытанняў і адказаў. Дасведчаныя слухачы і самі час ад часу выказваюць меркаванні адносна нейкіх гістарычных калізій. На гэты раз аўдыторыю цікавілі ўзаемастасункі славянаў, татароў ды манголаў, “радаслоўная” волата Ільі Мурамца, гісторыя з’яўлення двухгаловага герба ў Расійскай імперыі і выслоўя “Масква трэці Рым”, ранейшыя кантакты вялікаросаў, маларосаў ды беларусаў.

На занятках Алег Трусаў прыводзіць факты, што сам “здабыў” у археалагічных экспедыцыях.

У Сарочынцы, на кірмаш

Народны хор украінскай песні “Криниця” з Мінска выступіў з канцэртнай праграмай на Палтаўшчыне

Спевакі з Беларусі былі запрошаны на Міжнародны фест народнай творчасці, ладзіўся ён на знакамітым, улаўленым Мікалаем Гогалем Сарочынскім кірмашы. Гэты вялікі фест праходзіў у Вялікіх Сарочынцах Міргарадскага раёна Украіны.

Хор выступіў з гадзіннай канцэртнай праграмай, прымаў удзел у тэатралізаваным прадстаўленні, дзе прысутнічаў і сам Мікалай Васільевіч Гогаль ды героі ягоных твораў. Мінскую “Криницю” землякі цёпла прынялі, ушанавалі дыпламам, падарункамі.

“Криниця” хутка адзначыць 20-я ўгодкі. Спяваюць артысты народныя і аўтарскія песні, з любоўю ставяцца да беларускай культуры, уключаючы ў канцэрты абрадавыя песні. Калектыў удзельнічаў у розных конкурсах у Беларусі і ў замежжы. З 2000 года ім кіруе беларуска Маргарыта Кучук. За значны ўклад ў справу адраджэння і захавання нацыянальнай культуры яна ўшанавана Ганаровай граматай Міністэрства культуры Беларусі.

ЛІНІЯ ЖЫЦЦЯ

Тэрыторыя дабрыні і чысціні

Іван Іванавіч

Аквапарк у вёсцы Агароднікі, які стварыў мясцовы пенсіянер, выклікае захапленне ва ўсіх

Нядаўна сябар з Казахстана скінуў ссылку з прыпіскай: “Малайцы, беларусы!” Выклікала захапленне Сяргея публікацыя гродзенскіх журналістаў: пенсіянер Вячаслаў Козел з вёскі Агароднікі Лідскага раёна зрабіў прыватны сельскі аквапарк. Адпрэчваючы іронію зласліўцаў, слаўца аквапарк журналісты ўзялі ў двукоссі. А дарма! Там ёсць “высокая горка, што вядзе ў басейн, чысты, дагледжаны пляж, валебольная пляцоўка і футбольнае поле, трампліны для скачкоў у раку, розныя арэлі”... І гэта далёка не поўны спіс забавак у аквапарку, які Вячаслаў Іванавіч стварыў па ўласнай ініцыятыве: грунтоўна, па-майстэрску, з добрым густам. І прапануе адпачыць там любому жадаючаму і абсалютна бясплатна.

Праплочаны камфорт, чысціня, ежа на любы густ — такі сэрвіс

Сельскі аквапарк “У дзеда Вячаслава” даступны ўсім!

не здзіўляе нікога: за свае паслугі нехта атрымлівае прыбытак. А спадар Вячаслаў робіць, па сутнасці, атракцыён небывалай шчодрасці і дабрыні. Такое і ўражвае ўсіх, хто ў паўсядзённасці бачаць іншыя ўзаемаадносіны паміж людзьмі.

Добра разумею тых, хто робіць дабро не толькі за грошы. Такіх дабрадзеяў шмат і ў беларускіх суполках замежжа. А Беларусь, пэўна,

калі браць у сярэднім на мільён насельніцтва, па “паказчыку дабрыні” ў сусветных лідарах. Нядаўна з сябрамі на Нёмане сам з задавальненнем паўдзельнічаў у экаакцыі. Мы не сталі войкаць ды скардзіцца на “кепскі свет”, а за паўгадзіны прыбралі бераг рэчкі. Што закапалі рыдлёўкамі, што спалілі, а пластык і шкло звезлі ў Мінск у спецкантэйнеры. Рабіць свет прыгажэйшым

— гэта па-нашаму! Неяк заўважыў, што рыбак-сусед разам з уловам выгружае з багажніка аб’ёмны пакет. Чужое смецце ў любімых месцах рыбалкі не лянуецца сабраць. Такім чынам, пажартаваў неяк, адпловчае прыродзе за рыбку...

Вернемся ў Агароднікі. Майстар расчысціў пляцоўку на беразе рэчкі, нацягнуў на слупы валебольную сетку. Людзі прыходзілі гуляць, і пенсіянер вырашыў яшчэ нечым іх парадаваць. Так і прырасце сельскі аквапарк атракцыёнамі, якія майстар рамантуе, падфарбоўвае. Падзяліўся планами: хоча ўладкаваць “Дзедаву дыскатэку 80-х”, сажалку з ракамі зрабіць, альтанку з печчу: каб шашлык там гатавалі. Звычайна на ўладкаванне такіх месцаў ідуць немалыя бюджэтныя сродкі, а тут — усё самагугам. Вячаслаў Іванавіч цягу рабіць дабро тлумачыць проста: сам рос у небагатай сям’і без бацькі і вельмі хоча, каб “кожнае дзіця, кожны чалавек меў шчасце выдатна адпачыць без асаблівых выдаткаў і атрымаць асалоду ад стасункаў з прыродай”.

Заснавальнік:

Установа Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «Рэдакцыя газеты «Светская Белоруссия»».

Вул. Б. Хмяльніцкага, 10*, 220013, Мінск

Рэдактар

Віктар Міхайлавіч Харкоў

Адрас рэдакцыі:

пр. Незалежнасці, 44, Мінск, 220005

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 61.

Выдадзена 2 сакавіка 2009 г. Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Бюро па рэкламе:

Тэл. +375 17 290 60 11

Тэлефон рэдакцыі:

+375 17 288 17 82;

факс: +375 17 290 68 31

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Аб’ём выдання: 1 друк. арк.

Тыраж: 1930, Заказ: 738

Газета надрукавана на Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку»». ЛП №02330/0494179 ад 3.04.2009. Праспект Незалежнасці, 79, 220013, Мінск

Час падпісання ў друк: 20.10

Выходзіць 1 раз на тыдзень

Пацісьці рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, могуць не супадаць.

© “Голас Радзімы”, 2013